

УДК 351.83:331.526

А. В. ПИВОВАРЧУК
Н. П. РЯБУШЕНКО

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

В статті досліджуються ключові питання зайнятості населення та формування концепції відповідної політики у Волинському регіоні, спрямованої на зменшення рівня безробіття. Пропонуються заходи для розвитку ринку зайнятості.

In the article the key issues of employment and the formation of concepts relevant policies in the Volyn region, aimed at reducing unemployment are examined. The measures for the development of the employment are offered.

Ключові слова: зайнятість населення, безробіття, профорієнтаційна робота, ринок праці.

Вступ. Одним з основних завдань системи соціальної відповідальності держави є розширення зайнятості населення. Зайнятість розкриває один з найважливіших аспектів соціально-економічного життя людини, пов'язаний із задоволенням її потреб у сфері праці. Водночас трудова зайнятість населення країни забезпечує виробництво ВВП, а отже економічну основу життя суспільства. Разом з тим зайнятість має і соціальний характер: вона відображає потреби людей не лише в заробітках, але й у самореалізації через суспільно корисну діяльність [1, с. 78].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням забезпечення зайнятості чимало уваги приділяли вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: С. Бандура, В. Базилевич[1], О. Грішнова [4], В. Данюк, М. Долішний, А. Заяць, С. Злупка, Н. Єсінова, О. Кучинська, А. Колот, В. Куценко, Е. Лібанова, В. Петюх, В. Онікієнко, А. Шевченко та ін..

©Пивоварчук А. В. – асистент Національного університету водного господарства та природокористування;

©Рябушенко Н. П. – здобувач Національного університету водного господарства та природокористування

Метою даної статті є дослідження методів та форм боротьби з безробіттям на регіональному рівні, виділення пріоритетних напрямів забезпечення зайнятості населення.

Виклад основного матеріалу. Регулювання ринку праці Волинської області службою зайнятості проводиться шляхом підвищенні якості та результативності соціальних послуг, збільшення пропускнуої спроможності центрів зайнятості, забезпечення реалізації концепції самодопомоги клієнтам, надання розгорнутої інформації роботодавцям, населенню та соціальним партнерам.

Упродовж 2013 року послугами Волинського обласного центру зайнятості скористались 51,9 тис. незайнятих громадян. Активними заходами сприяння зайнятості охоплено 37,3 тис. осіб, в тому числі: працевлаштовані на вільні та створені робочі місця 25,6 тис. безробітних; виплачено одноразово допомогу по безробіттю для започаткування власної справи 0,6 тис. безробітних; проходило профпідготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації 5,6 тис. безробітних; залучено до участі у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру 6,0 тис. безробітних.

Для запобігання молодіжному безробіттю та формуванню в молоді мотивації до праці, усвідомленого вибору професій здійснюється системна, комплексна профорієнтаційна робота із залученням роботодавців, навчальних закладів, управлінь освіти. Упродовж 2013 року 44538 особам, що навчаються у навчальних закладах різних типів надано профорієнтаційні послуги, в тому числі 35257 учням загальноосвітніх навчальних закладів. Проведено 1021 профорієнтаційний захід щодо мотивації молоді та вибору робітничих професій, в яких взяли участь 34160 учнів, 1738 батьків, 2467 працівники освіти.

З метою популяризації робітничих професій та підвищення їх престижу серед учнівської молоді започатковано проведення профорієнтаційних турнірів на тему «Знайди себе у світі професій». Відбулося 16 змагально-мотиваційних професійних турнірів між шкільними учнівськими командами на тему «Знайди себе у світі професій», в яких були задіяні 1978 учнів шкіл, гімназій та ліцеїв Волині. На офіційному сайті Волинського обласного центру зайнятості розміщено інформаційні матеріали, створена та постійно оновлюється рубрика «Подорож у світ професій» із описами актуальних на ринку праці робітничих професій.

Протягом 2012-2013 та 2013 -2014 навчальних років в Центрах кар'єри проведено 182 профорієнтаційних заходи, в яких взяли участь 7643 студентів, 340 роботодавців, 297 викладачів навчальних закладів. Підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці забезпечується шляхом професійного навчання. Професійне навчання зосереджено на підготовку під потреби ринку праці та конкретне замовлення роботодавців.

Під замовлення підприємств різних форм власності навчалось 4734 особи. Навчання організовувалось для різних сфер діяльності: сфера торгівлі та послуг (кухар, перукар, продавець продовольчих товарів, бармен, кравець), житлово-комунальне господарство (оператор котельні, машиніст (кочегар) котельної, слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування), сільське господарство (робітник фермерського господарства, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва; бджоляр), будівництво (електрогазоварник, електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах, лицювальник-плиточник, монтажник гіпсокартонних конструкцій, електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж, столяр, стропальник).

Продовжується робота щодо запрошення роботодавців на випускні іспити. Щомісячно на ВЕБ-порталі Волинського обласного центру зайнятості та блозі Волинського обласного координаційного комітету сприяння зайнятості населення розміщується графік закінчення навчання груп слухачів. За звітний період проведено 229 випускних іспитів, з них 94 відкритих за участі 137 роботодавців області.

У 2013 році 576 особам видано ваучер на навчання особам старше 45 років. Ваучери видано на перепідготовку, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями, здобуття освіти на базі вже здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня. Ваучери видано за 12 робітничими професіями та 16 спеціальностями.

В розрізі професій, громадяни області виявили бажання навчатися за ваучером найбільше за такими напрямками: тракторист-машиніст – 147 чол.; плодоовочівник - 123 чол.; електрогазоварник - 85 чол.; комп'ютерні системи та мережі 42 чол.; робітник фермерського господарства - 21 особа; міське будівництво та господарство - 24 чол.

Таблиця 1

**Характеристика економічної активності населення
України в 2010-2013рр.**

Населення та ринок праці	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Середньорічна чисельність наявного населення, тис. ос.	1039,3	1040,0	1040,3	1041,0
Чисельність економічно-активного населення, тис. ос., в т.ч.:	481,8	482,1	483,2	484,0
працездатного віку, тис. ос.	445,4	445,7	446,5	447,2
Рівень безробіття (за методологією МОП) ,%	8,1	7,9	7,3	6,9
Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць (вакансій)	200	210	120	90
Кількість створених нових робочих місць в усіх сферах економічної діяльності	21511	18578	17230	17430
Кількість зайнятих працівників у малих підприємствах (наймані працівники)	33,4	33,5	33,6	33,7

Для підвищення рівня зайнятості сільського населення упродовж грудня 2013 року проведено виїзні зустрічі з керівниками сільськогосподарських підприємств Ківерцівського, Іваничівського, Маневицького та Рожищенського районів у яких рівень заробітної плати менше мінімального. Фахівці служби зайнятості проінформували про гарантії працівників, які працюють за договорами цивільно-правового характеру, про організацію робіт тимчасового характеру, проходження професійного навчання та можливість перекваліфікації працівників віком 45+.

У співпраці із партнерами на Волині активно функціонують проекти: «Зимова аграрна школа», «Школа підтримки культури та туризму». В листопаді 2013 року розпочав свою роботу шостий сезон освітнього проекту «Зимова агрошкола». В 2013 році проведено 25 навчальних семінарів, в яких взяли участь 355 осіб.

Пентрами зайнятості проведено дослідження майстрів народних промислів, які проживають в області. Сформовано банк даних майстрів-умільці народних промислів, які

займаються вишивкою, лозоплетінням, соломникарством, художньою обробкою дерева, писанкарством, ковальською справою, бондарством.

Особлива увага приділяється зайнятості особам з обмеженими фізичними можливостями. Так, в 2013 році послугами служби зайнятості скористалось 1366 осіб з інвалідністю, з них мали статус безробітного — 1308 осіб з обмеженими фізичними можливостями (111,3% до аналогічного періоду 2012 року). За сприяння служби зайнятості працевлаштовані 325 осіб з інвалідністю. Упродовж 2013 року 89 осіб з інвалідністю брали участь у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру. Серед осіб з обмеженими фізичними можливостями 22 одержали виплату допомоги по безробіттю одноразово для організації підприємницької діяльності, що на 6 осіб більше ніж у 2012 році. За направленням служби зайнятості проходили професійне навчання 144 осіб з інвалідністю, з них за кошти Фонду соціального захисту інвалідів - 1 особа за професією «продавець продовольчих товарів».

В базових центрах зайнятості для осіб з інвалідністю та роботодавців проведено:

- 19 тренінгів-семінарів за участю ТзОВ «Вектор успіху» на теми: «Формування активної життєвої позиції осіб з особливими потребами», «Етапи постановки та досягнення цілей», «Адаптація людей з особливими потребами на робочому місці», «Створення позитивного соціально-психологічного клімату в колективі, в якому працюють люди з особливими потребами». Метою проведених тренінгів є отримання нової інформації, знань, вмінь щодо пошуку роботи, досягнення мобільності у складних життєвих ситуаціях, самовдосконалення та запобігання конфліктам. Слухачами проведених заходів стали 278 осіб з інвалідністю;

- 43 профконсультаційні заходи для осіб з особливими потребами, на яких були присутні - 577 осіб;

- 5 ярмарок вакансій (Володимир-Волинський МРЦЗ, Луцький МЦЗ, Луцький РЦЗ, Рожищенський РЦЗ), у яких, в загальній чисельності, взяли участь 65 безробітних осіб з інвалідністю та представники 9 роботодавців вищеназваних міст та районів. В результаті проведеного заходу видано

направлення на працевлаштування 18 особам з обмеженими фізичними можливостями;

- 174 семінари для окремих категорій, в тому числі за участю інвалідів.

Пріоритетні напрямки забезпечення зайнятості населення передбачають:

- підвищення рівня зайнятості населення шляхом залучення до активних програм сприяння зайнятості;

- забезпечення соціального захисту населення від безробіття; розширення сфери застосування праці;

- підвищення якості навчання дорослого населення відповідно до вимог роботодавців та ринку праці.

- Для реалізації пріоритетних напрямків необхідно реалізувати наступні заходи:

1. Розширення сфери докладання праці та стимулювання заінтересованості роботодавців у створенні робочих місць з належними умовами та гідною оплатою праці шляхом:

- організації за рахунок підприємств транспортного обслуговування, працівників з віддалених територій;

- створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;

- інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо компетенції єдиного внеску та стимулювання роботодавців до створення належних умов праці та гідної заробітної плати.

2. Підвищення рівня зайнятості сільського населення шляхом:

- дії «Зимової агрошколи», «Школи підтримки культури і туризму»;

- створення сприятливого середовища для самозайнятості;

- розвитку транспортної, сервісної та соціальної інфраструктури в сільській місцевості для стимулювання заінтересованості інвесторів.

3. Реалізація політики підтримки розвитку малого та середнього бізнесу та самостійної зайнятості населення шляхом:

- забезпечення супроводу суб'єктів малого підприємництва з питань організації та провадження підприємницької діяльності;

- надання безробітним одноразової допомоги по безробіттю для відкриття власної справи;

- інформування населення через засоби масової інформації про успішних підприємців - обласний центр зайнятості;

4. *Підвищення професійної підготовки та конкурентоспроможності економічно активного населення упродовж трудової діяльності шляхом:*

- здійснення професійного навчання безробітних;
- підтримки професійно-освітньої діяльності громадян з особливими потребами;

- стимулювання до підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку праці осіб віком від 45 років;

- забезпечення ефективного функціонування системи підтвердження

професійної кваліфікації за результатами неформального професійного навчання;

- удосконалення методів профорієнтаційної роботи з молоддю, підвищення мотивації заінтересованості молоді до оволодіння робітничими професіями.

5. *Забезпечення реалізації гарантій зайнятості для громадян, не здатних на рівних конкурувати на ринку праці, шляхом:*

- стимулювання заінтересованості роботодавців у працевлаштуванні на перше робоче місце молоді та осіб з інвалідністю;

- проведення інформаційної роботи щодо перспектив зайнятості через веб-портал служби зайнятості, «Центри кар'єри», «Навігатор ринку праці»; стимулювання заінтересованості молоді у працевлаштуванні в сільській місцевості.

Кількісними та якісними критеріями ефективності реалізації зазначених заходів може служити зменшення навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць з 120 осіб у 2014 році до 90 осіб у 2015 році.

Висновок. Головне завдання органів державної влади та місцевого самоврядування на найближчу перспективу повинно полягати у створенні умов для забезпечення ефективної зайнятості населення відповідно до поточних та перспективних потреб економіки регіону.

Бібліографія

1. Базилевич В. Д. **Економічна теорія: Політекономія.** Підручник. Київ: Знання-Прес 2004. – 615 с.
2. **Програма економічного і соціального розвитку Волинської області на 2014-2015 роки**
3. Закон України «**Про зайнятість населення**» від 01 березня 1991 року № 803-XII. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=803-12> – Назва з екрану.
4. Грішнова О. А. **Економіка праці та соціально-трудові відносини** : Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2007. – 559 с.
5. **Закон України «Про місцеві державні адміністрації»**: - Верховна Рада України; Закон від 09.04.1999 № 586-XIV.
6. Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік «**Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету**»: від 26.04.2003 № 621.
7. Закон України «**Про оплату праці**»: - Верховна Рада України; Закон від 24.03.1995 № 108/95-ВР.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.

УДК 332.8:64(477)

М. В. РИМАР
М. К. ДЕМБИЦКИЙ

ОСНОВНІ СКЛADOVІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ: ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ І ФІНАНСОВИЙ СТАН

Частково проаналізовано основні показники діяльності галузі житлово-комунального господарства. Розглянуто стан галузі на підприємствах, що нають послуги в сфері житлово-комунального господарства, а саме: теплопостачання, водопостачання і водовідведення, збір, зберігання, видалення, розміщення і захоронення або утилізація побутових відходів.

© Римар М. В. – д.е.н., професор Львівського державного інституту новітніх технологій управління ім. В. Чорновола;

© Дембицький М. К. – аспірант Львівського державного інституту новітніх технологій управління ім. В. Чорновола